

Proje Ana Alanı: Değerler Eğitimi

Proje Tematik Alanı: Değerler Eğitimi

Proje Adı (Başlığı): Bir Yapı Olarak Okul Bahçelerinin Yapararak Yaşayarak Öğrenme Modeline Göre Düzenlenmesi (Celal Bayar Anadolu Lisesi Örneği)

Özet

Bu çalışmada, okul bahçelerinin **yapararak yaşayarak öğrenme modeline** göre yeniden düzenlenerek öğrencilerin doğa ve hayvan sevgisine ait bilinç düzeyini yükseltmek, bu konuda farkındalık ve duyarlılık geliştirmek, okul bahçelerinin daha işlevsel ve aktif öğrenme modeli bağlamında kullanarak etkili bir öğrenme ortamı sağlamak ve öğrencilerde mensubiyet duygusu oluşturmak amaçlanmaktadır. Hayvan sevgisinin sağlatım (terapi) üzerindeki etkisinden yararlanarak okuldaki davranış bozukluklarının giderilmesine katkıda bulunmak. Ayrıca çevre okul bütünlüğü içinde sahipsiz hayvanların okullar tarafından sahiplenerek eğitim ortamına yeni okul modelleri kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerine uygun yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümü kaynak taraması ve konu ile ilgili çalışmalar tasnif edilerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İkinci bölümde öğrencilerin fikirlerine almak adına üç soruluk veri toplama çalışması yapılmıştır. Üçüncü bölümde projenin paydaşlarına başvurularak konu ile ilgili işbölümü yapılmış ve paydaş analizi tekniği kullanılmıştır. Projenin çevresi Kayseri ili örneklemini olarak Celal Bayar Anadolu Lisesi ile sınırlandırılmıştır. Projemiz; okulumuzun yakın çevreden uzak çevreye doğru yerel yönetimler ve diğer eğitim kurumları ile işbirliği artarak hayvan barınağı projesinde daha etkili sonuçlar almasını sağlamıştır. Hayvan barınağı projesine ulusal ve yerel basın projeye ilgi göstermesi, hem okulumuzun tanıtımını sağlamış, hem de sokak hayvanlarını sahiplenme ve onlara yardım eli uzatma düşüncesi kamuoyunda gelişmeye başlamıştır. Okul öğrencilerinin sahipsiz hayvanlara karşı bakış açısı değişmeye başlamış ve pek çok öğrenci sahipsiz hayvanlarla ilgili yardım ve destek talebinde bulunmuştur. Okulumuz bahçesinde hayvan barınağıyla beraber ağaçlandırma çalışmalarının yapılması ve bahçenin belirli yerlerin çimlendirilmesi faaliyetleri, bazı okulların dikkatini çekmiştir. Söz konusu okulların yöneticileri ve öğretmenleri okulumuzda yapılan faaliyetleri incelemek ve kendi okullarında tatbik etmek maksadıyla okulumuzu ziyaret etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler

Çevre, Sosyal Duyarlılık, Sürdürülebilir Okul Yaklaşımı

Amaç

Bu çalışmada, okul bahçelerinin **yapararak yaşayarak öğrenme modeline** göre yeniden düzenlenerek öğrencilerin doğa ve hayvan sevgisine ait bilinç düzeyini yükseltmek, bu konuda farkındalık ve duyarlılık geliştirmek, okul bahçelerinin daha işlevsel ve aktif öğrenme modeli bağlamında kullanarak etkili bir öğrenme ortamı sağlamak ve öğrencilerde mensubiyet duygusu oluşturmak amaçlanmaktadır. Hayvan sevgisinin sağlatım (terapi) üzerindeki etkisinden yararlanarak okuldaki davranış bozukluklarının giderilmesine katkıda bulunmak. Ayrıca çevre okul bütünlüğü içinde sahipsiz hayvanların okullar tarafından sahiplenerek eğitim ortamına yeni okul modelleri kazandırmak amaçlanmaktadır.

Giriş

Teknolojik ve ekonomik gelişmeler çocuklarımızın ve gençlerimizin doğrudan doğruya çevresel deneyimlerini ve canlılarla temasını engellemektedir. Beton yapılara hapsedilerek doğadan izole bir şekilde gelişimini sürdüren gençlerimiz ciddi sorunlarla baş etmek zorunda kalmaktadır. Çocuklarımız artık doğrudan doğruya doğal deneyimlerden alıkonulmaktadır. (Louv, 2005) Bu durum, dikkat eksikliği, stres ve obsesif bozukluklar gibi psikolojik sorunlara ilave olarak başta obzite gibi bir dizi sağlık sorunlarıyla çok erken yaşlarda tanışan gençlerimiz için acil önlemlerin alınması gerekmektedir. Değişen bu toplumsal yapılara nedeniyle eğitim öğretim ortamları yeni yapılanmalara ihtiyaç duymaktadır. Eğitim faaliyetleri öğrencinin çevreyle uyumunu sağlamalıdır. Çevreden öğrenciye duygu aktarımı ve öğrenciden çevreye duygu aktarımı sarmalı eğitimin istenilen bir durumdur. İnsanoğlunun düşünce ve duygu alışverişini kısıtlamak ya da genişletmek onun yaşam biçimini değiştirir (Cüceloğlu, 1994). Okulu çevreden çevreyi de okuldan bağımsız değerlendiremeyiz. Okul çevre ilişkisi okullarda kurulacak hayvan barınaklarıyla güçlendirilebilir.

Eğitim faaliyetleri sürdürülürken sadece akademik kazanımlar üzerinde durulması ezberci bir eğitim anlayışının ürünüdür. İnsanın duygusal gelişimine yardımcı olacak bir eğitim anlayışı yaşamsal bir öneme sahiptir. Duygusal eğitim, bireyin kendini tanımlaması ve anlamlandırmasına yardımcı olacaktır. Hayvan barınakları insanların iç dünyasıyla yüzleşmesini sağlayacaktır. Herkesin iç dünyasında bulunan sevgi, merhamet ve sahiplenme duygusu hayvan sevgisiyle açığa çıkacaktır. Aslında biz iki zihne sahibiz; birisi düşünüyor, diğeri ise hissediyor. (Goleman, 1995)

Eğitim faaliyetlerinin yapıldığı en önemli mekânlardan olan okullar sadece akademik bilgilerin aktarıldığı yerler olmamalıdır. Okullar, çevresel etkileşimin yoğun olarak yaşadığı yerler olmalıdır. Bu etkileşim yaşamı zenginleştirebilen ya da fakirleştirebilen sihirli bir olay olarak görülmektedir. (Yüksel, 1997). Okul çevre bütünleşmesinin en iyi sağlanacağı yerler okul bahçeleridir. Anacak okul bahçeleri sadece öğrencilerin toplanma alanı ve teneffüslerde tur atacakları yerler değildir. Okul bahçelerinin farklı formlarda düzenlenmesini ifade eden;

Bahçe temelli öğrenme yaklaşımı bağlamında okul ya da sınıf dışı öğrenme ortamı olarak kullanılan merkezler, hayvanat bahçeleri ve okul bahçeleridir. (Laçın-Şimşek, 201; Ürey 2013

Okulumuzda kurulan hayvan barınağında yapılacak etkinlikler ders dışı etkinlikler olarak değerlendirilmelidir. Ders dışı etkinlikler, ders için yapılan akademik eğitim davranış olarak benimsenmesinde önemli rol oynar. Okullarda çocukların ders dışı zamanlarını kontrollü bir şekilde, kendilerine fayda sağlayacak biçimde geçirmelerinin en mantıklı yollarından birisi, ders dışı etkinliklerdir. Bu tür etkinliklere çocukları yönlendirecek özendirici önlemler almak, yetişkinlerin görevidir.(Köse,2013)

Projenin Önemi

- Okul bahçelerinin büyüklüklerine göre atıl durumda olan bölümlerini değerlendirmek.
- Öğrencilerde hayvan sevgisi duygusunu geliştirmek.
- Çevre ve okul işbirliğini geliştirmek.
- Öğrencilerin duygusal gelişimine yardımcı olmak.
- Hayvan sevgisinin terapi edici yönünden yararlanmak.
- Öğrencilerin okul ortamında daha fazla vakit geçirmelerini sağlayarak öğrencileri olumsuz ortamlardan uzak tutmak.
- Sahipsiz hayvanları korunaklı ortamlara taşıyarak onların yaşamasını güvence altına almak.
- Sahiplenme ve mensubiyet duygularının gelişiminde topluma örnek olmak.
- Öğrencilerin hayvanlarla bir arada yaşama deneyimlerinin gelişmesine yardımcı olmak.
- Köpek fobisi olan öğrencilerde bu korkuyu azaltmak.

Temel Problem

Okulumuz bahçesinin atıl durumda bulunan bölümleri sahipsiz hayvanlara açılarak hem okulun daha işlevsel hale getirilmesi, hem de okulda öğrencilerimizde merhamet, koruma, sevgi ve sorumluluk alma gibi duygularının gelişimi sağlanabilir mi?

Temel Hipotez

Okul bahçelerinde sahipsiz hayvanları barındırmak, öğrencilerin okula bakış açılarını değiştirecektir. Okulu sahiplenme ve okulda daha fazla zaman geçirme istekleri artan öğrencilerde akademik başarının artması sağlanacaktır. Hayvan sevgisi atmış öğrencilerde istenilen yönde olumlu davranış değişikliği süreci gerçekleşecektir.

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerine uygun yapılmıştır. Araştırmanın birinci bölümü kaynak taraması ve konu ile ilgili çalışmalar tasnif edilerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. İkinci bölümde öğrencilerin fikirlerine almak adına iki soruluk veri toplama çalışması yapılmıştır. Üçüncü bölümde projenin paydaşlarına başvurularak konu ile ilgili işbölümü yapılmış ve paydaş analizi tekniğini kullanmıştır. Projenin çevresi Kayseri ili örnekleme olarak Celal Bayar Anadolu Lisesi ile sınırlandırılmıştır.

Programın temel paydaşları

- Kayseri Büyükşehir Belediyesi
- Erciyes Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi
- Bahçelievler Muhtarlığı
- Celal Bayar Anadolu Lisesi

Proje İş-Zaman Çizelgesi

AYLAR										
İşin Tanımı	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak
Literatür Taraması	+	+	+							
Arazi Çalışması				+	+	+	+	+	+	+
Verilerin Toplanması ve Analizi	+		+	+	+		+			
Proje Raporu Yazımı								+	+	+

Veri Toplama

Veri toplama adına oluşturduğumuz üç soru örneği kullanılmıştır.

- 1- Okul bahçesinde sahipsiz hayvanların barınması ve korunması fikrini destekliyor musunuz?
A) Evet
B) Hayır
- 2- Okul ortamında hayvanların bulundurulması öğrencilerin okula gelme sıklığını artırır mı?
A) Evet
B) Hayır
- 3- Veli olarak çocuğunuzun eğitim gördüğü ortamda hayvan barınaklarını destekliyor musunuz?
A) Evet
B) Hayır

Bu soru formu çalışmanın başlangıç aşamasında oldukça önemli olduğu belirtilmelidir.

Projenin Uygulama Aşaması

- 1- Konu ile ilgili fizibilite çalışmaları
- 2- Paydaşlarla görüşülmesi ve fikir alış-verişi
- 3- Barınağın yapılma aşaması
- 4- Sahipsiz köpeklerin alınması ve barınağa yerleştirilmesi
- 5- Köpeklerin ziyaret şekilleri ve beslenme biçimleri
- 6- Elde edilen sonucun değerlendirilmesi

Durum Tespiti

Okulumuzun bütün olarak arası 9 dönümdür. Bu arsanın 4 dönümü kapalı alan, 5 dönümü ise bahçe ve diğer eklentilerinde oluşmaktadır.

Okulumuzun bulunduğu arsanın büyük bölümü 2019 yılı ve öncesinde atıl ve kullanılabilir alandan uzak bir yapıdaydı. Öğrencilerin okul bahçesiyle ilgili olumlu bir bakış açısı yoktu. Okul bahçesindeki ağaçların büyük bölümü bakımsızlıktan kuruyacak seviyeye gelmiş ve bahçenin büyüklüğüyle kıyaslandığında yeşil alan bölümü ise yok denecek kadar az olduğu görülmüştür.

Okulumuz öğrencileri bu alanın yeniden düzenlemesi konusunda okul idaresi ve öğretmenlerimize başvurulmuştur. Yapılan görüşmeler sonunda okul bahçesinin yeniden dizayn edilmesi konusunda fikir birliğine varılmıştır.

Okulumuzun çevresindeki yerleşimler Kayseri'nin yeni kurulan yerleşim sahalarındandır. Bu yerleşim yerleri yakın zamanda köyden kente göç nedeniyle kurulan uydu kent niteliğindeki yerleşmelerdir. Kent yaşamına intibak bakımından geçiş tipi yerleşme özelliğindeki bu yerde hem uyum sorunlarının giderilmesi hem de çevre koşullarının sürdürülebilir şekilde değiştirilmesinde okulumuzun önemli bir konumda olduğu değerlendirilmektedir. Okulda köpek barınağının kurulması öğrencilerin olduğu kadar velilerin de okula ilgisini artıracaktır. Okulda daha fazla zaman geçiren öğrenci ve veli gurubu aktif bir sosyalleşme sürecine dâhil olacaklardır.

Sahipsiz hayvanları sahiplenme sürecinde öğrenci ve velilerimize bilgi toplamak amaçlı ve genel eğilimi ölçme sorularımıza şu sonuçlar elde edilmiştir.

Soru-1	Okul bahçesinde sahipsiz hayvanların barınması ve korunması fikrini destekliyor musunuz?	
Evet	910	% 94,7
Hayır	50	% 5,3
Toplam	960	% 100

Bu soruya toplam 960 öğrenci cevap vermiş ve öğrencilerin çok büyük oranda projeye destek ve ilgi gösterdiği görülmüştür.

Soru- 2	Okul ortamında hayvanların bulundurulması öğrencilerin okula gelme sıklığını artırır mı?	
Evet	800	% 84,2
Hayır	150	% 15,8
Toplam	950	% 100

Köpeklerin okul tarafından sahiplenmesi öğrencilerin okula gelme sıklığını ciddi derecede artırır.

Soru-3	Veli olarak çocuğunuzun eğitim gördüğü ortamda hayvan barınaklarını destekliyor musunuz?	
Evet	620	% 86,1
Hayır	100	% 13,9
Toplam	720	% 100

Bu soruya 720 velimiz yanıt vermiş olup, sahipsiz hayvanları okul bahçesinde barınma ve korunmaya alınmasını doğru bir davranış olarak değerlendirmiştir.

Okulumuzun çevresel imajı yenilemek, okulda çevre bilinci ve hayvan sevgisini artırmak, okulumuzun daha tercih edilebilir noktalara taşımak adına yola çıktık.

Okul bahçesinin güneydoğu bölümünün yeniden düzenlenerek, ağaçlandırılması ve hayvan barınağının oluşturulması, okulu daha cazibeli hale getirecektir.

Okulda hayvan barınağı açmak için Gezi İnceleme Kulübü öğrencileriyle toplantı yapıldı. Toplantının amacı ve beklenen sonuçları üzerine genel görüşme sağlanarak konu, rehber öğretmenlerin yönlendirmesi ile okul idaresine iletildi. Okul idaresi konuya oldukça olumlu bir yaklaşım göstererek bir eylem planı hazırlanması konusunda üç öğrenci ve bir rehber öğretmen görevlendirmiştir. Sahiplenilecek hayvanların beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için mevzuata uygun olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi Hayvanat Bahçesi yetkilileri ile gerekli görüşmeler yapılmıştır. Olumlu geçen görüşmeler sonunda belediyenin yetkili organları bu projeye gerekli miktarda mama desteği sağlayacaklarını bildirdiler.

Sahiplenecek köpeklerin bakımları ve gerekli aşıları için Erciyes Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi hocalarıyla okul müdürümüz kanalıyla görüşmeler yapıldı. Köpeklerin periyodik olarak yapılması gereken kontrolleri ve sağlıklı beslenme teknikleri konusunda destek taleplerimiz, fakülte tarafından olumlu bulundu.

Okulumuzun sınırları içinde bulunduğu Bahçelievler muhtarlığı ile konunun ayrıntılı değerlendirmesi yapıldı. Dayanışma kültürümüzün zengin olduğu bir toplumda yaşamının verdiği rahatlıkla mahallenin hayırseverlerinden yardım taleplerinde bulduk. Mahallenin hayırseverleriyle aramızdaki bağlantıyı muhtarlık vasıtasıyla gerçekleştirdik.

Okulumuz çevresinde sürekli gezinen ve kötü beslenme nedeniyle bakımsız olduğu belirgin şekilde anlaşılan 3 köpek için bir barınak yapma düşüncesi ortaya çıkmıştır. Barınak için gerekli malzemenin alımı, barınağın dizayn ve monte edilmesi ayrıca barınak etrafının düzenlenmesi işleri okul-aile birliği ve hayırsever velilerimizin desteğiyle yapılmıştır. (barınak çevresi fotoğraf)

Veterinerlik Fakültesi yetkililerinin tavsiyeleri doğrultusunda üç köpeğin rahatça beslenip hareket etmelerini sağlamak için köpek barınağı 24 metrekarelik bir alana yapılmıştır.

Bu alana üç adet köpek kulübesi yapılmış, kulübelerin havalandırması ve ısı yalıtımının sağlanması amacıyla uygun malzemeler temin edilerek kullanılmıştır.

Barınağın çevresi 2 metre yüksekliğinde tel çitle çevrilerek köpekler korunma altına alınmıştır.

1-Barınaklar

Barınağın çevresine Melikgazi Belediyesi tarafından toprak getirilmiş ve bu alan ağaçlandırılmıştır.

2- Öğrenci Ziyaretleri

Okulumuza getirilen köpekler gerekli sağlık kontrolleri yapıldıktan sonra barınaklara yerleştirilmiştir.

Köpekler belirli aralıklarla dışarı çıkarılarak gezdirilmektedir. Köpekleri ziyaret etmek veya köpeklere mama vermek isteyen okul öğrencileri ve çevre sakinlerine barınak ziyaret saatlerinin 17.00'den sonra olduğu söylenmiştir.

Köpeklerin günlük olarak beslenme, su ve genel bakımları için okulumuz personelinden Yılmaz GEDİK özel olarak görevlendirilmiştir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi belli dönemlerde okulumuz barınan köpeklere mama desteğinde bulunmaktadır.

Okulumuza köpeklerin getirilmesinden iki ay sonra, köpeklerden biri 6 adet yavru doğurmuştur. Doğan yavruların ikisini mahalle sakinleri sahiplenmiştir. Bu durum okulda barınak projesinin amacına ulaşmaya başladığını kanıtlamaktadır.

Sonuçlar

Okulumuz köpekleri sahiplendikten sonra 09.10.2020 tarihinden sonra okul ziyaretçi defteri kayıtlarına göre sadece köpekleri görmek ve mama desteğinde bulunmak amacı ile okulumuzu ziyaret eden kişilerin sayısı bir önceki yılın aralık ayına göre 700 kişi artmıştır. Bu sayı bile yapılan projenin çok anlamlı eylem olduğu sonucunu doğrulamaktadır.2019 yılı toplamda ziyaretçi sayısı 400'dür

Okulumuzun yakın çevreden uzak çevreye doru yerel yönetimler ve diğer eğitim kurumları ile işbirliği artarak hayvan barınağı projesinde daha etkili sonuçlar almasını sağlamıştır.

Hayvan barınağı projesine ulusal ve yerel basın projeye ilgi göstermesi, hem okulumuzun tanıtımını sağlamış, hem de sokak hayvanlarını sahiplenme ve onlara yardım eli uzatma düşüncesi kamuoyunda gelişmeye başlamıştır.

Okul öğrencilerinin sahipsiz hayvanlara karşı bakış açısı değişmeye başlamış ve pek çok öğrenci sahipsiz hayvanlarla ilgili yardım ve destek talebinde bulunmuştur.

Okulumuz bahçesinde hayvan barınağıyla beraber ağaçlandırma çalışmalarının yapılması ve bahçenin belirli yerlerin çimlendirilmesi faaliyetleri, bazı okulların dikkatini çekmiştir. Söz konusu okulların yöneticileri ve öğretmenleri okulumuzda yapılan faaliyetleri incelemek ve kendi okullarında tatbik etmek maksadıyla okulumuzu ziyaret etmişlerdir. Okulumuzda yapılan faaliyetlerin tanıtımı bu yönde ziyaretleri artıracaktır.

Köpek barınağında köpeklerle temas kuran öğrencilerimizde sevgi, merhamet ve sahiplenme duygularının gelişmesi beklenmektedir. Geleceği şekillendirecek öğrencilerimizde böylesi duyguların gelişecek olması umut vericidir.

Köpeklerle terapi konusu son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Okulumuzda rehberlik servisiyle beraber öğrencilerimizin birtakım sorunlarını çözmeye köpek barınakları iyi bir sağlatım merkezleri olacaktır.

Bu proje ile eşgüdümlü bir biçimde devam eden şehit öğretmenler için dikilen çınar ağaçlarının köpek barınağının hemen yanında olması projeye ayrı bir manevi hava katmıştır.

Öneriler

“Sahipsizlik yoktur, duyarsızlık vardır.” sloganından hareket ederek bu tür etkinlikleri desteklenerek diğer kamusal alanlarda da yaygınlaştırmak gerekmektedir.

Yerinde öğretim, yaparak yaşayarak öğretim en kalıcı öğrenme biçimidir. Eğitimin amaçlarından olan istenilen yönde davranış değişikliği elde etme süreci, öğrencilerle köpekler arasındaki etkileşimin artmasıyla öğrencilerde kalıcı ve istendik davranış değişiklikleri sağlanabilir.

Kültürümüzün telini oluşturan yardımlaşma ve dayanışma duygusunun sadece insanlar için olmadığı hayvanlar için de olduğu anlayışı tarihsel kökenlerimizin maddi kalıntıları arasında yer alan birçok mimari eserde kendini göstermektedir. Örneğin kuşlar için yuvalar ve içme gözenekleri tarihi eserlerimize ayrı bir güzellik katmaktadır. Kültürel bir geleneği köpek barınağı ile sürdürmek tarihle bağımızı devam ettirmek demektir. Bu nedenle hayvan bakımının kültürel bir gelenek olduğu öğrencilere aşılmalıdır.

Öğrencilerin davranış kalıplarının oturması, kişililerinin şekillenmesi dönemi olarak kabul edilen ergenlik çağında böyle bir etkinliğin öğrencilere hayat boyu etkisi olacağı değerlendirilmektedir. Bu etkinliğin gelişim psikolojisi üzerindeki etkileri ön plana çıkarılmalıdır.

Köpek barınağına getirilen köpeklerin sayısı yeni doğumlarla beraber artmaktadır. Bu durum barınak alanın yetersiz olmasına neden olmaktadır. Barınak ortamında farklı türden canlıların olması ve çeşitliliğin arması öğrencilerde doğanın zenginliği konusunda bir duyarlılık oluşturacaktır. Bu nedenle barınak alanının kulun imkânları doğrultusunda daha da genişletilmesi gerekmektedir.

Pandemi döneminde okulumuza gelemeyen öğrencilere köpek barınağı hakkında bilgi vermek için okulumuzun internet sitesi ve sosyal paylaşım siteleri barınaklarla ilgili daha çok paylaşım yapmalıdır.

Sahiplenme düşüncesinde aidiyet ve kimlik duygusu çok önemlidir. Öğrencilerde bu duyguları geliştirmek için belirli guruplar halinde köpek sahiplenme ve sorumluluk alma etkinliği ve yeni doğan köpeklere isim koyma etkinlikleri düzenlenmelidir.

Evcil hayvanların yeri sokaklar değil bizim yanımızdır, düşüncesinde hareketle okul barınağındaki köpekleri imkânı olan öğrencilerin sahiplenerek evlerine götürmeleri teşvik edilmelidir.

Kaynakça

- ALEMDAR,K,N.(2014),**Öğrencilerin Okul Kültürü Algısı Üzerine Ampirik Bir Araştırma**: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Örneği, İletişim Fakültesi Dergisi İzmir, Anı Yayıncılık, Ankara
- ASLAN,N. (2007),**Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi** (Kültürlerarası Bir Karşılaştırma)Ege Eğitim Dergisi,Erciyes Üni. Eğitim Dergisi,Kayseri
- BİNBAŞIOĞLU, C.(2000),**Okulda Ders Dışı Etkinlikler**, MEB Öğretmen Kitapları Dizisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul
- CÜCELOĞLU, D. (1994): **Yeniden İnsan İnsana**, Remzi Kitabevi, İstanbul
- DEMİRTAŞ, H. ve Güneş, H. (2002),**Eğitim Yönetimi ve Denetimi Sözlüğü**.
- GOLEMAN,D.(1996), **Duyusal Zekak neden IQ'dan daha önemlidir?**, Varlık Yayınları A.Ş., İstanbul
- GÜL,S.(2009) ,**Ergenlik Dönemi Sorunlar ve Şiddet**, Sosyal Bilimler Dergisi / Cilt: XI, Sayı 1, İstanbul.
- KÖSE,E.(2013),**Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Ders Dışı Etkinliklerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri**, Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/2 TÜRKİYE
- LOUV, R.(2007), **Doğadaki Son Çocuk**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara
- SAYIL, Melike; YILMAZ, Ayşen ve UÇANOK, Zehra. (2002), **Ergenliğe Geçişte Bilgilendirmenin Ergenin Bilgi Düzeyi ve Benlik Algısına Etkisi**, Türk Psikoloji Dergisi, 17 (50):47-58.
- ŞİŞMAN, M. (2002),**Eğitimde Mükemmellik Arayışı: Etkili okullar**. PegemA. İstanbul
- TEZCAN, M. (1980), **Çocuk, Çalışma Yaşamı ve Boş Zaman Uğraşları**, Çocuk ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Yayınları, Ankara
- UGURLU,C.(2014),**Ailelerin Okul İklimine Etkisi**,Eğitişim Dergisi. Yıl 11 Sayı 43. Temmuz İstanbul
- YALÇINKAYA, T. (1993),**Eğitimin Önemli Bir Aracı Oyun**. Çağdaş Eğitim. Sayı:194, Tekışık Matbaası, Ankara Yayınları, İstanbul
- <http://www.akademikbakis.org>
- http://kopekegitimcisi.com/kopek_secimi.html köpeklerle terapi